

Ett omtyckt fordon

Inuti Väst-i-våls lövsalar blänker kromet från en övergiven bil med en styrka som vore den fortfarande ny. De vita däckringarna lyser intakta som om de ännu kunde behaga en intresserad spekulant. Bilen är av bullig förmodern stil och har till synes tvingats till ett tillfälligt stopp ute i det väglösa. Men när som helst kan den dra vidare.

Natur och kultur tycks här balansera varandra i en strid som inte låter den andra vinna. Naturen försöker ta över, vinden torkar in och tiden äter upp bilens innannämte, överdrar den med rost. Men kofångaren gör motstånd och växer sig fast över platsen som en jätteticka på en trädstam.

- Det var en härlig bil att åka i; berättar Svarvmas Arne Jönsson från Utanmyra. Det är en Ford Taunus. Jag köpte den till Helny för att hon skulle kunna ta sig till sitt arbete vid lasarettet i Mora. Hon var anställd där i trädgården tillsammans med flera andra från Sollerön som hon hämtade upp i bilen.

Arne är uppväxt i Svarvmasgard, men föddes i Färnäs där fadern Svarvmas Anders Jönsson arbetade vid en kolugnanläggning. Modern kom också från Utanmyra och hette Karolina Andersson. När Arne var sex år flyttade familjen till föräldrarnas hemby och Arne gick de första skolåren i Utanmyra byskola. Modern dog redan 1936 och fadern gifte om sig med Hinders Kristina, moster till Arne. Svarvmas Anders drev handelsboden i Utanmyra.

Hustrun Helny finns nu inte längre i livet. Arne bor sedan en tid på Saxvikens äldreboende i Mora och har fyllt 96 år.

Vi sitter i dagrummet på boendet och samtalar om livet förr i byn. Arne kommer väl ihåg händelser, namn och årtal.

Helmys arbetskamrater och medresenärer var Ellen Ekmark, Måsull Signe och Smiss Anna. Bilen kallades Buckeltaunus och var en efterkrigsversion med beteckningen G73A; en modell med två dörrar och en bred och kromtyngd grill.

- När Helny och hennes kamrater slutat sitt arbete för dagen och återvänt till ön, stannade hon vid Långarnsmyren och släppte ut korna som under dagen gick på bete där. Korna tog sig sedan själva till Invallningen och hem till ladugården där Helny tog emot dem. Helmys bror Harry hade släppt ut korna på morgonen och det var Helmys tur att sköta dem på kvällen.

- När bilen sedan hade tjänat ut fraktades den till skogsbrynet, därför att det inte fanns någon plats för den i något lider. Jag tog ur en klocka, berättar Arne. Tyvärr vandaliserades bilen och blev förstörd till viss del. Sådant förekom ju på andra platser också minns Arne. Till exempel fick båtfabriken på Lerön sina fönsterrutor pangade.

Arne arbetade på Ford i Mora och hade själv en firmabil men också en motorcykel. Med denna motorcykel blev Arne den förste att åka över den nya bron vid Sundet och på den nya landsvägen.

- Det var en härlig känsla. Vilken skillnad det blev mot att vara tvungen att ta sig hela vägen över Gesundalandet.

Nu slapp man också försöka fara över isen. Innan Sundsvägen fanns tog man sig antingen från Skålvik via Sävöarna och sedan över till Isunda. Då fick man passa sig för Ramänsglotä, det öppna vattnet i den svaga isen vid Ramön. En annan isväg gick från Stunisvik i Norby till Vinäs. Erlandssonbussen fick inte föras över isen med passagerare. Men en gång i samband med ett Vasalopp var det bråttom och bussen kördes tom från Stunisvik till väntande åskådare i Mora som ville till målområdet.

Vilka ljud skulle bilen åstadkomma om den kunde startas igen? Skulle den gnissla och frusta, eller vant glida fram på väg till byns själ och fasta markeringar; förbi mjölkpallen i Skåtån, vidare till Mågsbudär med dess hemligheter i marken, låta sig bländas av vattenspegeln i Stunisvik, rulla nerför Kräckan och förnimma kalldraget från Jässbäck och - eftersom terrängen inte skulle vara något hinder - nå byns yttersta hörn vid Äjonsudden för att åter bäddas in i växtligheten i avvaktan på nästa utflykt?

Bus Gunnel